शौर्यं धार्यताम् आदौ

◆ दीपेशः, मुम्बयी

द्वयोः ग्रामयोः निवसतां जनानां कमपि विषयम् अधिकृत्य कलहः सञ्जातः । तदा एकस्य ग्रामस्य सर्वेऽपि युवकाः दण्डहललवित्रादीनि आयुधानि स्वीकृत्य अन्यं ग्रामम् आक्रान्तुं सिद्धाः सञ्जाताः । तैः ग्रामं प्रति यात्रा आरब्धा । परन्तु यावत् ते अपरग्रामस्य सीमां प्राप्नुवन् तावता सूर्यः अस्तं गतः । ग्रामं संरक्षतः दुर्गस्य द्वाराणि पिहितानि । अधुना अन्तः गन्तुं न शक्यम् । तस्मात् एभिः युवकैः निर्णीतम् – 'अद्य दुर्गद्वारे एव निद्रां करिष्यामः । प्रातः दुर्गद्वारं यदा उद्घाट्येत तदा आक्रमणं करवाम' इति ।

ततश्च सर्वेऽपि युवकाः दुर्गद्वारे एव पङ्क्तिशः सुप्ताः । कश्चित् कालः गतः । पङ्क्तौ दुर्गद्वारसमीपे एव प्रसुप्तः प्रथमः अचिन्तयत् – 'प्रातः यदा दुर्गद्वारम् उद्घाटितं भवेत् तदा शत्रूणां प्रथमः प्रहारस्तु प्रथमे स्थाने स्थितेन मया एव सोढव्यः भवेत् । युद्धे यदि विजयः लभ्येत तर्हि तत् श्रेयः तु सर्वैः अपि प्राप्येत । एवं स्थिते किमर्थं मया एव प्रथमः प्रहारः सोढव्यः ?' इति । इत्थं विचिन्त्य सः ततः उत्थाय पङ्क्तौ अन्तिमं स्थानं गत्वा तत्र सुप्तः ।

यः द्वितीयः आसीत् सः अधुना पङ्क्तौ प्रथमे स्थाने अवर्तत । मध्यरात्रे तस्य निद्रा यदा किञ्चित् विक्षिप्ता तदा सः आत्मानं प्रथमे स्थाने विलोक्य किञ्चित् भीतः । सः अपि प्रथमवदेव अचिन्तयत् । ततः सः अपि ततः उत्थाय अन्तिमे स्थाने सुप्तवान् । ततः तृतीयः अपि तथैव पृष्ठतः गत्वा प्रसुप्तः । ततः चतुर्थः, ततः पञ्चमः ...। क्रमेण यः पूर्वं प्रथमः आसीत् सः एव पुनः प्रथमं स्थानं प्राप्नोत् । पुनश्च सः ततः उत्थाय अन्तिमं स्थानं गतः । एवंप्रकारेण आरात्रि स्थानपरिवर्तनं कृत्वा कृत्वा द्वितीये दिने प्रातः सः युवगणः पुनरपि स्वग्रामप्रदेशम् एव प्राप्तवान् आसीत् ।

तान् दृष्ट्वा सर्वेऽपि ग्रामस्थाः हसितवन्तः । ग्रामस्थः मेधावी कश्चन ज्येष्ठः तान् बोधितवान् – ''यदि शौर्यं न स्यात् तर्हि युद्धाय गमनेन इयमेव गतिः भवेत् । तस्मात् आदौ आत्मनि शौर्यं विधार्यताम् । ततः युद्धस्य चिन्तनं कर्तुं शक्यम् । शौर्यं यदि स्यात् तर्हि अवश्यमेव भवतां विजयः भविष्यति'' इति ।